

İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ TÜZÜĞÜ TASLAĞI

BİRİNCİ BÖLÜM

Amaç, Kapsam, Dayanak ve Tanımlar

Amaç

Madde 1 – Bu Tüzüğün amacı; işyerlerinde sağlık ve güvenlik şartlarının iyileştirilmesi için alınacak önlemler ile işçi, işveren ve diğer kişilerin hak, sorumluluk ve yükümlülüklerini belirlemektir.

Bu amaçla; mesleki risklerin önlenmesi, sağlık ve güvenliğin korunması, risk ve kaza faktörlerinin ortadan kaldırılması, iş sağlığı ve güvenliği konusunda işçi ve temsilcilerinin eğitimi, bilgilendirilmesi, görüşlerinin alınması ve dengeli katılımlarının sağlanması ile ilgili genel prensipler ve diğer hususlar düzenlenmiştir.

Kapsam

Madde 2 – Bu Tüzük, 01.09.1971 tarih ve 13943 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren 1475 sayılı İş Kanunu kapsamına giren tüm işyerlerini kapsar.

Dayanak

Madde 3 – Bu Tüzük, İş Kanununun 74 üncü maddesine dayanılarak düzenlenmiştir.

Tanımlar

Madde 4 – Bu Tüzükte geçen ;

a) Risk değerlendirmesi: İşyerlerinde, çalışma ortam ve koşullarında var olan ya da dışarıdan gelebilecek tehlikelerin, işçilere, işyerine ve çevresine verebileceği zararların ve bunlara karşı alınacak önlemlerin belirlenmesi amacıyla yapılması gerekli çalışmaları,

- b) Sağlık ve güvenlik işçi temsilcisi: İşyerinde sağlık ve güvenlik konularında işçileri temsil etmeye yetkili kişiyi,
  - c) Önleme: Mesleki riskleri önlemek veya azaltmak için işyerinde yapılan işlerin bütün aşamalarında planlanmış veya alınmış önlemlerin tümünü,
  - d) Bakanlık: Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'nı,
- ifade eder.

İKİNCİ BÖLÜM İşverenlerin Yükümlülükleri

Genel hükümler

Madde 5 – İşverenlerin yükümlülükleri ile ilgili genel hükümler aşağıda belirtilmiştir.

- a) İşveren, işle ilgili her konuda işçilerin sağlık ve güvenliğini korumakla yükümlüdür.
- b) İşverenin iş sağlığı ve güvenliği konusunda işyeri dışındaki uzman kişi veya kuruluşlardan hizmet alması bu konudaki sorumluluğunu ortadan kaldırmaz.
- c) İşçilerin iş sağlığı ve güvenliği konusundaki yükümlülükleri, işverenin sorumluluğu ilkesini etkilemez.

İşverenin genel yükümlülükleri

Madde 6 – İşveren aşağıda belirtilen sağlık ve güvenlikle ilgili hususları yerine getirmekle yükümlüdür.

- a) İşveren, işçilerin sağlığını ve güvenliğini korumak için mesleki risklerin önlenmesi, eğitim ve bilgi verilmesi dahil gerekli her türlü önlemi almak, organizasyonu yapmak, araç ve gereçleri sağlamak zorundadır.

İşveren, sağlık ve güvenlik önlemlerinin değişen şartlara uygun hale getirilmesi ve mevcut durumun sürekli iyileştirilmesi amaç ve çalışması içinde olacaktır.

- b) İşveren, sağlık ve güvenliğin korunması ile ilgili önlemlerin alınmasında aşağıdaki genel prensiplere uyacaktır.

1- Risklerden kaçınma,

- 2- Kaçınılması mümkün olmayan risklerin değerlendirilmesi,
- 3- Risklerle kaynağında mücadele edilmesi,
- 4- İşin kişilere uygun hale getirilmesi için, özellikle işyerlerinin tasarımında, iş ekipmanları, çalışma şekli ve üretim metodlarının seçiminde özen gösterilmesi, özellikle de monoton çalışma ve önceden belirlenmiş üretim temposu hafifletilerek bunların sağlığa olumsuz etkilerinin en aza indirilmesi,
- 5- Teknik gelişmelere uyum sağlanması,
- 6- Tehlikeli olanların, tehlikesiz veya daha az tehlikeli olanlarla değiştirilmesi,
- 7- Teknolojinin, iş organizasyonunun, çalışma şartlarının, sosyal ilişkilerin ve çalışma ortamı ile ilgili faktörlerin etkilerini kapsayan genel bir önleme politikası geliştirilmesi,
- 8- Toplu korunma önlemlerine, kişisel korunma önlemlerine göre öncelik verilmesi,
- 9- İşçilere uygun talimatların verilmesi.

c) İşveren, işyerinde yapılan işlerin özelliklerini dikkate alarak:

- 1- Kullanılacak iş ekipmanının, kimyasal madde ve preparatların seçimi, işyerindeki çalışma düzeni gibi konular da dahil işçilerin sağlık ve güvenliği yönünden tüm riskleri değerlendirecektir.
- 2- Bu değerlendirme sonucuna göre; işverence alınan önleyici tedbirler ile uygulanan çalışma şekli ve üretim yöntemleri, işçilerin sağlık ve güvenlik yönünden korunma düzeyini yükseltmeli ve işyerinin idari yapılanmasının her kademesinde yer almalıdır.
- 3- Bir işçiye herhangi bir görev verirken, işçinin sağlık ve güvenlik yönünden uygunluğunu göz önüne alacaktır.
- 4- Yeni teknolojinin planlanması ve uygulanmasının, seçilecek iş ekipmanının çalışma ortam ve koşullarına, işçilerin sağlığı ve güvenliğine etkisi konusunda işçiler veya temsilcileri ile istişarede bulunacaktır.
- 5- Ciddi tehlike bulunduğu bilinen özel yerlere sadece yeterli bilgi ve talimat verilen işçilerin girebilmesi için uygun önlemleri alacaktır.

d) Aynı işyerinin birden fazla işveren tarafından kullanılması durumunda: işverenler yaptıkları işin niteliğini dikkate alarak; iş sağlığı ve güvenliği ile iş hijyeni önlemlerinin uygulanmasında işbirliği yapacaklar,

mesleki risklerin önlenmesi ve bunlardan korunma ile ilgili çalışmaları koordine edecekler, birbirlerini ve birbirlerinin işçi veya işçi temsilcilerini riskler konusunda bilgilendireceklerdir.

e) İş sağlığı ve güvenliği ile iş hijyeni konusunda alınacak önlemler hiç bir şekilde işçilere mali yük getirmeyecektir.

Koruyucu ve önleyici hizmetler

Madde 7 – İşyerinde sağlık ve güvenlikle ilgili koruyucu ve önleyici hizmetlerin yerine getirilmesi için aşağıda belirtilen hususlara uyulacaktır.

a) Bu Tüzüğün 5 ve 6 ncı maddelerinde belirtilen yükümlülükler saklı kalmak kaydıyla, işveren, işyerindeki sağlık ve güvenlik risklerini önlemek ve koruyucu hizmetleri yürütmek üzere bir veya birden fazla kişiyi görevlendirecektir.

b) Sağlık ve güvenlikle görevli kişiler, işyerinde bu görevlerini yürütmeleri nedeniyle hiçbir şekilde dezavantajlı duruma düşürülmeyeceklerdir. Bu kişilere, söz konusu görevlerini yapabilmeleri için yeterli zaman verilecektir.

c) İşyerinde bu görevleri yürütebilecek nitelikte personel yok ise, işveren dışarıdan uzman kişi veya kuruluşlardan hizmet alabilir.

d) İşveren hizmet aldığı kişi veya kuruluşlara, işçilerin sağlık ve güvenliğini etkilediği bilinen veya etkilemesi muhtemel faktörler hakkında bilgi verecektir. Bu kişi veya kuruluşlar, bu Tüzüğün 10 uncu maddesinin (b) bendinde belirtilen bilgilere ulaşabileceklerdir.

e) İşyerinde sağlık ve güvenlik hizmetlerini yürütmek üzere:

1. Görevlendirilen kişiler gerekli nitelik, bilgi ve beceriye sahip olacak,

2. Dışarıdan hizmet alınan kişi veya kuruluşlar gerekli kişisel beceri, mesleki bilgi ve donanıma sahip olacak,

3. Görevlendirilen kişiler veya dışarıdan hizmet alınan kuruluşların veya kişilerin sayısı; işyerinin büyüklüğü, maruz kalınabilecek tehlikeler ve işçilerin işyerindeki dağılımı dikkate alınarak, koruyucu ve önleyici çalışmaların organizasyonunu yapmaya ve yürütmeye yeterli olacaktır.

f) İşyeri içindeki veya dışındaki kişi veya kuruluşların bu maddede belirtilen sağlık güvenlik risklerini önleme ve risklerden korunma ile ilgili görev ve sorumlulukları açık olarak belirlenmiş olacaktır. Bu kişi ve kuruluşlar gerektiğinde birlikte çalışacaklardır.

g) İşverenin yeterli mesleki bilgi, beceri ve donanıma sahip olması halinde, işyerinin büyüklüğü, işin niteliği ve işçi sayısı dikkate alınarak bu maddenin (a) bendinde belirtilen hususların yerine getirilmesi sorumluluğunu kendisi üstlenebilir.

h) İşyerlerinde sağlık ve güvenlik risklerinin önlenmesi ve gerekli tedbirlerin alınması amacıyla görev yapacak kişi veya kuruluşların, nitelikleri, çalışma şartları ve süreleri, görev, yetki ve sorumlulukları ile belgelendirilmelerine ilişkin usul ve esaslar, çıkarılacak yönetmelikle belirlenir.

Söz konusu kişi ve kuruluşların belgelendirme işlemleri Bakanlıkça yapılır.

İlkyardım, yangınla mücadele ve kişilerin tahliyesi, ciddi ve yakın tehlike

Madde 8 – İlkyardım, yangınla mücadele ve kişilerin tahliyesi, ciddi ve yakın tehlike ile ilgili uyulacak hususlar aşağıda belirtilmiştir.

a) İşveren:

1. İşyerinin büyüklüğünü, yapılan işin özelliğini ve işyerinde bulunan işçilerin ve diğer kişilerin sayısını dikkate alarak; ilkyardım, yangınla mücadele ve kişilerin tahliyesi için gerekli tedbirleri almak,

2. Özellikle ilkyardım, acil tıbbi müdahale, kurtarma ve yangınla mücadele konularında, işyeri dışındaki kuruluşlarla gerekli irtibatı sağlamak zorundadır.

b) İşveren, yukarıda (a) bendinde belirtilen ilkyardım, yangınla mücadele ve tahliye işleri için, işyerinin büyüklüğü ve taşıdığı özel tehlikeleri dikkate alarak, bu konuda eğitilmiş, uygun donanıma sahip yeterli sayıda kişiyi görevlendirecektir.

c) İşveren:

1. Ciddi ve yakın tehlikeye maruz kalan veya kalma riski olan tüm işçileri, tehlikeler ile bunlara karşı alınmış ve alınacak önlemler hakkında mümkün olan en kısa sürede bilgilendirecek,

2. Ciddi, yakın ve önlenemeyen tehlike durumunda, işçilerin işi bırakarak tehlikeli çalışma yerinden derhal ayrılıp güvenli bir yere gidebilmesi için gerekeni yapacak ve talimat verecek,

3. Güvenliğin tam olarak sağlandığı istisnai durumlar hariç, ciddi ve yakın tehlike durumunun devam ettiği çalışma şartlarında işçilerden çalışmaya devam etmelerini istemeyecektir.

d) Ciddi, yakın ve önlenemeyen tehlike durumunda işyerini veya tehlikeli bölgeyi terk eden işçiler bu hareketleri nedeniyle dezavantajlı duruma düşmeyecek ve herhangi bir zarar görmeyecektir.

e) İşveren, işçilerin kendileri veya diğer kişilerin güvenlikleri için ciddi ve yakın bir tehlike olduğunda ve amirine hemen haber veremedikleri durumlarda, kendi bilgi ve mevcut teknik donanımlar ile tehlikenin sonuçlarının engellenmesi için gerekeni yapabilecek durumda olmalarını sağlamak zorundadır.

Kendi görevlerini yapmakta ihmal veya kusurlu davranışı olmadıkça bu hareketlerinden dolayı işçiler dezavantajlı duruma düşmeyeceklerdir.

İşverenin diğer yükümlülükleri

Madde 9 – İşveren yukarıda belirtilen yükümlülükleri ile beraber aşağıdaki hususları yerine getirmekle yükümlüdür.

a) İşveren :

1. İşyerinde risklerden özel olarak etkilenebilecek işçi gruplarının durumunu da kapsayacak şekilde sağlık ve güvenlik yönünden risk değerlendirmesi yapmak,
2. Risk değerlendirmesi sonucuna göre, alınması gereken koruyucu önlemlere ve gerektiğinde koruyucu ekipman kullanılmasına karar vermek,
3. Üç günden fazla işgünü kaybı ile sonuçlanan iş kazaları ile ilgili kayıt tutmak,
4. İşçilerin uğradığı iş kazaları ile ilgili yürürlükteki mevzuata uygun şekilde rapor hazırlamak zorundadır.

b) Yukarıda (a) bendinin (1) ve (2) nci alt bentlerinde belirtilen çalışmaların ve değerlendirmelerin belgelendirilmesi ile (a) bendinin (3) ve (4) üncü alt bentlerinde belirtilen belgelerin hazırlanması yükümlülüklerinin, işyerinin büyüklüğüne, yapılan işin çeşidine göre, işyerlerinde ne şekilde uygulanacağını usul ve esasları çıkarılacak bir veya daha fazla yönetmelikle belirlenir.

İşçilerin bilgilendirilmesi

Madde 10 – İşyerinde iş sağlığı ve güvenliği hizmetlerinin etkin bir biçimde sürdürülmesi için işçilerin bilgilendirilmesi esastır. Bu amaçla:

a) İşveren, işyerinin büyüklüğüne göre;

1. İşyerinin geneli ile işçinin çalışmakta olduğu bölümde veya yaptığı her işte yürütülen faaliyetler, sağlık ve güvenlik riskleri, koruyucu ve önleyici tedbirler hakkında,

2. Bu tüzüğün 8 inci maddesinin (b) bendine uygun olarak alınan önlemler hakkında,

işçilerin ve temsilcilerinin gerekli bilgiyi almalarını sağlamak zorundadır.

b) İşveren, başka işyerlerinden çalışmak üzere işyerine gelen işçilerin de, yukarıda (a) bendinde belirtildiği şekilde bilgi almalarını sağlamak zorundadır.

c) İşveren, işyerinde sağlık ve güvenlik ile ilgili özel görev ve sorumluluğu bulunan işçilerin veya temsilcilerinin bu görevlerini yürütebilmeleri için;

1- Bu tüzüğün 9 uncu maddesinin (a) bendinin (1) ve (2) nci alt bentlerinde belirtilen risk değerlendirmesi ve alınan koruyucu önlemlere,

2- Bu tüzüğün 9 uncu maddesinin (a) bendinin (3) ve (4) üncü alt bentlerinde belirtilen iş kazası kayıtları ve raporlarına,

3- Sağlık ve güvenlikle ilgili denetim faaliyetlerinden, bu konuda sorumlu kişi ve kuruluştan, koruma ve önleme çalışmalarından elde edilen bilgilere,

ulaşabilmelerini sağlayacaktır.

İşçilerin görüşlerinin alınması ve katılımının sağlanması

Madde 11 – İşveren sağlık ve güvenlikle ilgili konularda işçilerin görüşlerinin alınması ve katılımının sağlanması için aşağıdaki hususları yerine getirmekle yükümlüdür.

a) İşveren, iş sağlığı ve güvenliği konularında işçi veya temsilcilerinin görüşlerini alacak, öneri getirme hakkı tanıyacak ve bu konulardaki görüşmelerde yer almalarını ve dengeli katılımlarını sağlayacaktır.

b) İşverence, iş sağlığı ve güvenliği konusunda özel görevleri bulunan işçi veya temsilcilerinin özellikle aşağıdaki konularda dengeli bir şekilde yer almaları sağlanacak ve zamanında görüşleri alınacaktır.

1. Sağlık ve güvenliği önemli derecede etkileyebilecek herhangi bir önlemin alınmasında.
2. Bu Tüzüğün 7 nci maddesinin (a) bendinde belirtilen işler ile 7 nci maddesinin (a) bendinde ve 8 inci maddesinin (b) bendinde belirtilen kişilerin görevlendirilmesinde.
3. Bu Tüzüğün 9 uncu maddesinin (a) bendinde ve 10 uncu maddesinde belirtilen hususlarda.
4. Bu Tüzüğün 7 nci maddesinin (c) bendinde belirtilen işyeri dışındaki uzman kişi veya kuruluşlardan hizmet alınmasında.
5. Bu Tüzüğün 12 nci maddesinde belirtilen eğitimin organizasyonu ve planlanmasında.

c) İş sağlığı ve güvenliği konusunda özel görevi bulunan işçi temsilcileri, tehlikenin azaltılması veya tehlikenin kaynağında yok edilmesi için işverene öneride bulunma ve işverenden gerekli tedbirlerin alınmasını isteme hakkına sahiptir.

d) İş sağlığı ve güvenliği konusunda özel görevleri bulunan işçi veya işçi temsilcileri, bu görevlerini yürütmeleri nedeniyle dezavantajlı duruma düşmeyeceklerdir.

e) İşveren, iş sağlığı ve güvenliği konusunda özel görevi bulunan işçi temsilcilerine, bu tüzükte belirtilen görevlerini yerine getirebilmeleri için her türlü imkanı sağlayacak ve herhangi bir ücret kaybı olmadan çalışma saatleri içerisinde yeterli zamanı verecektir.

f) İşçiler veya temsilcileri, iş sağlığı ve güvenliği konusunda işverence alınan önlemlerin ve sağlanan imkanların yetersiz olduğu kanaatine varmaları halinde Bakanlığa başvurma hakkına sahiptir.

İşçi temsilcileri, işyerinde yetkili makamlarca yapılan denetimler sırasında görüşlerini bildirme hakkına sahiptir.

İşçilerin eğitimi

Madde 12 – İşyerinde sağlık ve güvenliğin sağlanması ve sürdürülebilmesi için;

a) İşveren, her işçinin çalıştığı yere ve yaptığı işe özel bilgi ve talimatları da içeren sağlık ve güvenlik eğitimi almasını sağlamak zorundadır. Bu eğitim özellikle ;

1. İşe başlanmadan önce,
  2. Çalışma yeri veya iş değişikliğinde,
  3. İş ekipmanlarının değişmesi halinde,
  4. Yeni teknoloji uygulanması halinde,
- yapılacaktır.

Eğitim, değişen ve yeni ortaya çıkan risklere uygun olarak yenilenecek ve gerektiğinde periyodik olarak tekrarlanacaktır.

b) İşveren, başka işyerlerinden çalışmak üzere işyerine gelen işçilerin yaptıkları işlerde karşılaştıkları sağlık ve güvenlik riskleri ile ilgili yeterli bilgi ve talimat almalarını sağlayacaktır.

c) Sağlık ve güvenlik ile ilgili özel görevi bulunan işçi temsilcileri özel olarak eğitileceklerdir.

d) (a) ve (c) bentlerinde belirtilen eğitim, işçilere veya temsilcilerine herhangi bir mali yük getirmeyecektir.

(a) bendinde belirtilen eğitim, iş saatleri içinde yapılacaktır.

(c) bendinde belirtilen eğitim, iş saatleri içinde ve işyeri içinde veya dışında yapılmalıdır.

Söz konusu eğitim ile ilgili usul ve esaslar çıkarılacak yönetmelikle düzenlenir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

İşçilerin Yükümlülükleri

İşçilerin yükümlülükleri

Madde 13 – İşçiler işyerinde sağlık ve güvenlikle ilgili aşağıda belirtilen hususlara uymakla yükümlüdür.

a) İşçiler, davranış ve kusurlarından dolayı, kendilerinin ve diğer kişilerin sağlık ve güvenliğinin olumsuz etkilenmemesi için azami dikkati

gösterecekler ve işveren tarafından kendilerine verilen eğitim ve talimatlar doğrultusunda görevlerini yapacaklardır.

b) İşçiler, işveren tarafından kendilerine verilen eğitim ve talimatlar doğrultusunda, özellikle;

1- Makina, cihaz, araç, gereç, tehlikeli madde, taşıma ekipmanı ve diğer üretim araçlarını doğru şekilde kullanmak,

2- Kendilerine sağlanan kişisel koruyucu donanımı doğru kullanmak ve kullanımdan sonra muhafaza edildiği yere geri koymak,

3- İşyerindeki makina, cihaz, araç, gereç, tesis ve binalardaki güvenlik donanımlarını kurallara uygun olarak kullanmak ve bunları keyfi olarak çıkarmamak ve değiştirmemek,

4- İşyerinde sağlık ve güvenlik için ciddi ve ani bir tehlike olduğu kanaatine vardıkları herhangi bir durumla karşılaştıklarında veya koruma tedbirlerinde bir aksaklık ve eksiklik gördüklerinde, işverene veya sağlık ve güvenlik işçi temsilcisine derhal haber vermek,

5- İşyerinde, sağlık ve güvenliğin korunması için yetkili uzmanlar tarafından belirlenen ve yapılması gereken işlerin yerine getirilmesinde işverenle veya sağlık ve güvenlik işçi temsilcisi ile mevzuat uygulamaları doğrultusunda işbirliği yapmak,

6- Çalışma ortam ve koşullarının sağlık ve güvenlik yönünden herhangi bir risk oluşturmaması için işveren tarafından yürütülen faaliyetlerde işveren veya sağlık ve güvenlik işçi temsilcisi ile mevzuat uygulamaları doğrultusunda işbirliği yapmak,

ile yükümlüdürler.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Çeşitli Hükümler

Sağlık Gözetimi

Madde 14 – İşveren, işçilerin işyerinde maruz kalacakları sağlık ve güvenlik risklerine uygun olarak sağlık gözetimine tabi tutulmalarını sağlayacaktır.

a) İşçilerin işe girişlerinde sağlık durumlarının yapacakları işe uygun olduğunu belirten sağlık raporu alınacaktır.

b) Yapılan işin özelliğine göre, işin devamı süresince sağlık gözetimi düzenli aralıklarla yapılacaktır.

Risk grupları

Madde 15 - Kadınlar, çocuklar, yaşlılar, özürllüer gibi hassas risk grupları, özellikle bunları etkileyen tehlikelere karşı korunacaklardır.

Sağlık ve güvenlik işçi temsilcisi

Madde 16 – İşyerinde sağlık ve güvenlik konularında; çalışmalara katılmak, izlemek, önlem alınmasını istemek, önerilerde bulunmak ve benzeri konularda işçileri temsil etmeye yetkili, bir veya daha fazla işçi, sağlık ve güvenlik işçi temsilcisi olarak görev yapacaktır.

Sağlık ve güvenlik işçi temsilcisinin işyerinin niteliğine ve işçi sayısına göre hangi işyerlerinde bulunacağı ve sayısı ile bu temsilcilerin nasıl seçileceği, çalışma usul ve şartları çıkarılacak yönetmelikle belirlenir.

İşyeri bina ve eklentileri

Madde 17 – İşyeri kurulması amacıyla inşa edilecek binalarla, bunlara yapılacak her çeşit ekler ve bunlardaki değişiklikler, mevzuata, iş sağlığı ve güvenliği normlarına ve yapılacak işin özelliklerine uygun olacaktır.

Bu Tüzüğün yürürlüğe girmesinden önce inşa edilmiş olan herhangi bir binanın tümünün veya bir kısmının işyeri olarak kullanılmasında da, bu şartlar aranacaktır.

İşyeri bina, eklentileri ve sosyal tesislerin niteliklerine ilişkin usul ve esaslar çıkarılacak yönetmelikle düzenlenir.

Havalandırma

Madde 18 – İşyerlerinin bütün bölüm ve eklentilerinin uygun ve yeterli havalandırılması sağlanacaktır. Havalandırma öncelikle doğal yöntemlerle yapılacak, bunun yeterli olmadığı durumlarda diğer teknik tedbirler alınacaktır.

İşçilerin sağlık ve güvenliğini etkileyebilecek gaz, toz, duman ve benzeri maddelerin çalışma ortamına yayılması uygun havalandırma sistemleri ile önlenecektir.

İşyerlerinin havalandırılması ve havalandırma sistemlerinin nitelikleri ile ilgili usul ve esaslar çıkarılacak yönetmelikle düzenlenir.

Aydınlatma

Madde 19 – İşyerlerinin, gün ışığıyla yeter derecede aydınlatılmış olması esastır. İşin konusu veya işyerinin inşa tarzı nedeniyle gün ışığından yeterince faydalanılamayan hallerde yahut gece çalışmalarında suni ışıkla yeterli aydınlatma sağlanacaktır.

İşyerlerinin aydınlatılması ve aydınlatma sistemlerinin özellikleri ile ilgili usul ve esaslar çıkarılacak yönetmelikle düzenlenir.

Termal konfor şartları

Madde 20 – İşyerlerinde sağlıklı ve güvenli bir çalışma ortamı sağlanması için; ısı, nem, hava akım hızı ve radyant ısı değerleri kabul edilebilir sınırlar içinde olacak şekilde kontrol altına alınacaktır.

İşyerinde uygun termal konfor şartlarının sağlanmasında kullanılacak sistemler, yapılan işe uygun olacak ve çalışanların sağlık ve güvenliği için herhangi bir tehlike oluşturmayacaktır.

Termal konfor şartları ile bu şartların sağlanmasında kullanılacak sistemlerin özelliklerine ilişkin usul ve esaslar çıkarılacak yönetmelikle düzenlenir.

Gürültü ve titreşim

Madde 21 – İşverenler, işyerlerindeki gürültü ve titreşimin, işçilerin beden ve ruh sağlığına zarar vermeyecek bir düzeyde olmasını sağlamak zorundadır.

İşyerlerinde gürültü ve titreşimin önlenmesi ve işçilerin gürültü ve titreşimin olumsuz etkilerinden korunması için alınacak önlemler ile ilgili usul ve esaslar çıkarılacak yönetmeliklerle düzenlenir.

Yüksek ve alçak basınçlı ortamlarda çalışma

Madde 22 – İşveren, normal atmosfer basıncının üstünde ve altında yapılacak çalışmalarda, sağlık ve güvenliği sağlamak üzere gerekli önlemleri almak zorundadır.

Su altında yapılacak her türlü çalışmalarda ve dalma işlerinde işverenler, işçilerin sağlık ve güvenlikleri ile ilgili gerekli önlemleri almakla yükümlüdür.

Bu çalışmalarda sağlık ve güvenlik önlemleri ile ilgili usul ve esaslar çıkarılacak yönetmeliklerle düzenlenir.

Radyasyonla çalışma

Madde 23 – İşveren, görevleri gereği radyasyonlu ortamlardaki işçiler ile etkilenebilecek diğer kişileri ve tüm çevreyi radyasyondan korumak ve doğabilecek tehlikeleri önlemek için, bu tüzükte ve radyasyonla ilgili yürürlükteki mevzuatta belirtilen her türlü sağlık ve güvenlik önlemini almakla yükümlüdür.

Ekranlı araçlarla çalışma

Madde 24 – İşveren, ekranlı araçlarla yapılan çalışmalarda bu araçların kullanımından, çalışma yer ve koşullarından doğabilecek olumsuzluklardan işçilerin korunması için gerekli önlemleri almak zorundadır.

Ekranlı araçlarla çalışmalarda uyulacak sağlık ve güvenlik kuralları ve çalışma yerlerinin özellikleri ile ilgili usul ve esaslar çıkarılacak yönetmelikle düzenlenir.

Tozlu ortamlar

Madde 25 – Her işveren, işyerinde yapılan iş ve işlemler sırasında, işçilerin sağlık ve güvenliği için tehlikeli ve zararlı olabilecek tozların oluşmasını ve ortama yayılmasını önlemek veya işyeri havasındaki toz miktarının belirlenen sınır değerleri aşmaması için gerekli tüm önlemleri almak zorundadır.

Tozlu işlerde alınacak sağlık ve güvenlik önlemleri ile ilgili usul ve esaslar çıkarılacak yönetmelikle düzenlenir.

Kimyasal maddelerle çalışma

Madde 26 – İşveren işyerinde bulunan, kullanılan veya herhangi bir işlem sırasında ortaya çıkabilecek kimyasal maddelerin risklerinden işçilerin sağlık ve güvenliğini korumak için her türlü önlemi almakla yükümlüdür.

Kimyasal maddelerle çalışmalarda alınacak sağlık ve güvenlik önlemlerine ilişkin usul ve esaslar, çıkarılacak yönetmeliklerle düzenlenir.

Yangından korunma ve mücadele

Madde 27 – İşveren işyerinde yangına karşı gerekli önlemleri almak zorundadır.

Bu hususta işveren, işyerinin büyüklüğüne ve yapılan işin özelliğine göre, yangın tehlikesine karşı gerekli organizasyonu yapmak, bu konuda işçileri eğitmek, uygun ve yeterli araç ve gereci temin etmek, ilgili kurum ve kuruluşlarla işbirliği yapmakla yükümlüdür.

Yangından korunma tedbirleri ve mücadele yöntemleri ile ilgili usul ve esaslar çıkarılacak yönetmelikle düzenlenir.

Makinalarda güvenlik

Madde 28 – İşyerinde kullanılan her türlü makina ve tezgah, yapılacak işe, mevcut teknoloji ile yürürlükteki mevzuata ve ilgili standartlara uygun olarak imal edilmiş olacak ve işçiler için tehlike yaratmayacak özellikte olacaktır.

Makina ve tezgahlarda ve bunlarla yapılan çalışmalarda alınacak önlemlere ilişkin usul ve esaslar çıkarılacak yönetmeliklerle düzenlenir.

Makina koruyucuları

Madde 29 – Makina ve iş ekipmanında gücün üretildiği, aktarıldığı ve işlemin yapıldığı kısımlarla, diğer hareketli veya tehlikeli olan kısımlar, iş sağlığı ve güvenliği mevzuatı ile ilgili standartlara uygun koruyucular veya koruma donanımları ile teçhiz edilecektir.

Koruyucusu veya koruma donanımı olmayan makina ve iş ekipmanının yurt içinde kullanılmak amacıyla imali, pazarlanması ve kullanılması yasaktır.

Bu koruyucuların ve koruma donanımlarının imalatı, çalışma prensipleri, uygulama teknikleri, şekil ve özellikleri ile ilgili usul ve esaslar çıkarılacak yönetmeliklerle düzenlenir.

Kaldırma makina ve araçları

Madde 30 – Bütün kaldırma, taşıma ve istifleme makina ve araçları mevcut teknoloji ile yürürlükteki mevzuata ve ilgili standartlara uygun olarak tasarlanmış ve imal edilmiş olacak, işletme, bakım, onarım ile teknik yönden periyodik kontrol test ve deneylerinin yapılması sağlanacaktır.

Bu konular ve diğer hususlar ile ilgili usul ve esaslar çıkarılacak yönetmeliklerle düzenlenir.

Kazan, kompresör ve diğer basınçlı kaplarda güvenlik

Madde 31 – Bütün kazan, kompresör, hidrofor, boru hatları, basınçlı sıvı ve gaz tankları ve bunlara ait her türlü cihaz, ekipman ve donanımları mevcut teknoloji ile yürürlükteki mevzuata ve ilgili standartlara uygun olarak tasarlanmış ve imal edilmiş olacak, işletme, bakım, onarım ile teknik yönden periyodik kontrol, test ve deneylerinin yapılması sağlanacaktır.

Bu tür cihaz ve ekipmanların imalat ve kullanımında uyulacak kurallar ve diğer hususlar ile ilgili usul ve esaslar çıkarılacak yönetmeliklerle düzenlenir.

Fırın ve ocaklarda güvenlik

Madde 32 – İşyerinde kullanılan her türlü fırın ve ocaklar ile bunların cihaz ve donanımları yapılacak işe, mevcut teknoloji ile yürürlükteki mevzuata ve ilgili standartlara uygun olarak tasarlanmış ve imal edilmiş olacak, işletme, bakım, onarım ile teknik yönden periyodik kontrol, test ve deneylerinin yapılması sağlanacaktır.

Bu konular ve diğer hususlar ile ilgili usul ve esaslar çıkarılacak yönetmeliklerle düzenlenir.

Kaynak işlerinde güvenlik

Madde 33– Her türlü kaynak makina ve cihazları ile diğer donanımları, bu işlerin yapıldığı yerler, işçilerin sağlık ve güvenliğini tehlikeye sokmayacak

şekilde, yapılacak işe, mevcut teknoloji ile yürürlükteki mevzuata ve ilgili standartlara uygun olarak tasarlanmış ve imal edilmiş olacaktır.

Kaynak işleri, eğitilerek yetki verilmiş kişiler tarafından yapılacaktır.

Kaynak işlerinde kullanılan makina ve cihazlar, gaz tüpleri, elektrik tertibatı, kaynak yapılacak yerlerin düzenlenmesi, havalandırma sistemi ve kaynak işlerinin yapılış tarzı ve diğer hususlar ile ilgili usul ve esaslar çıkarılacak yönetmeliklerle düzenlenir.

El aletleri ile çalışma

Madde 34 – İşyerlerinde kullanılacak el aletleri yapılacak işe, ilgili standartlara uygun yapılmış olacak ve işçilerin sağlık ve güvenliği için bir tehlike oluşturmayacaktır. El aletleri üretim amacına uygun işlerde ve uygun şekilde kullanılacaktır.

El aletlerinin nitelikleri ve kullanılmasına ilişkin usul ve esaslar çıkarılacak yönetmelikle düzenlenir.

Elektrik kullanımı ve elektrikli araçlarda güvenlik

Madde 35– Elektrik tesisatı yangın veya patlama tehlikesi yaratmayacak şekilde projelendirilip tesis edilecek ve çalışanlar doğrudan veya dolaylı temas sonucu kaza riskine karşı uygun şekilde korunacaktır.

Elektrik tesisatı ortam şartlarına ve kullanılacak voltaja uygun şekilde projelendirilecek, kurulacak, kullanılan malzeme ve koruyucu cihazlar uygun özellikte olacaktır. İşyeri elektrik tesisatı yürürlükteki mevzuatta belirtilen yetkili kişiler tarafından işletilecektir.

Elektrik tesislerinin kurulması, işletilmesi, bakım ve onarım çalışmalarında uyulması gerekli hususlar ile alınması gerekli önlemler çıkarılacak yönetmeliklerle düzenlenir.

Maden işleri

Madde 36– İşveren, yer altı ve açık ocak maden işletmelerinde arama, işletmeye hazırlama, işletme, çıkarma ve zenginleştirme safhalarında sağlık ve güvenlikle ilgili tüm önlemleri almak ve ilk yardım, kurtarma, teknik nezaret, merkezi izleme ve kontrol sistemi ile ilgili gerekli düzenlemeleri yapmakla yükümlüdür.

İşveren maden işlerini, yapılacak işin özelliğine göre yetkili teknik elemanların gözetim ve denetimi altında yürütecektir.

Hangi işlerin maden işlerinden sayılacağı ve maden işlerinde alınacak sağlık ve güvenlik önlemleri, yetkili teknik elemanların nitelikleri, çalışma usul ve esasları ile ilgili hususlar çıkarılacak yönetmeliklerle düzenlenir.

Yapı işleri

Madde 37– İşveren, yapı işlerinde işçilerin sağlık ve güvenliğini sağlamak için her türlü önlemi almak, gerekli araç ve gereçleri eksiksiz bulundurmakla yükümlüdür.

İşveren yapı işlerini, yapılacak işin özelliğine göre yetkili teknik elemanların gözetim ve denetimi altında yürütecektir.

İşveren Bakanlıkça belirlenecek örneğe uygun yapı iş defterini işyerinde bulundurmakla yükümlüdür.

Hangi işlerin yapı işlerinden sayılacağı, yapı işlerinde alınacak sağlık ve güvenlik önlemleri, yetkili teknik elemanların nitelikleri, çalışma usul ve esasları ve yapı iş defteri ile ilgili hususlar çıkarılacak yönetmeliklerle düzenlenir.

Kaldırma, taşıma, depolama ve istifleme işlerinde güvenlik

Madde 38 – İşyerlerinde yapılan çalışmalarda kaldırma, taşıma, depolama ve istifleme işleri, işçilerin sağlık ve güvenliğini tehlikeye sokmayacak teknikler kullanılarak uygun şekilde yapılacaktır.

İşyerlerinde kaldırma, taşıma, depolama ve istifleme işlerinde alınacak güvenlik önlemleri, taşıma araçları, taşıma araçlarını kullanacak personelin nitelikleri ile ilgili usul ve esaslar çıkarılacak yönetmeliklerle düzenlenir.

Bakım ve onarım işlerinde alınacak önlemler

Madde 39 – İşveren, işyerindeki her türlü bakım, onarım ve tadilat işlerinin, sağlık ve güvenlik kurallarına ve hazırlanmış talimatlara uygun olarak, yetkili teknik elemanların denetiminde ve ehil kişilerce yapılmasını sağlamakla yükümlüdür.

İşveren, bakım onarım ve tadilat işleri ve sonuçları ile ilgili düzenlenecek belgeleri işyerinde bulundurmak ve istenildiğinde yetkililere göstermekle yükümlüdür.

Kişisel koruyucular

Madde 40 – İşyerinde alınacak sağlık ve güvenlik önlemlerinin, işçilerin tümünü koruyacak şekilde olması esastır. Bunun mümkün veya yeterli olmadığı hallerde işveren, yapılacak işe ve işçilere uygun kişisel koruyucuları temin etmek ve kullanılmasını sağlamakla yükümlüdür.

İşçiler de, kendilerine verilen koruyucuları usulüne uygun olarak kullanmak zorundadır.

Kişisel koruyucuların nitelikleri, temini, kullanımı, kontrolü, bakımı ve yenilenmesi ile işçilere bu konuda verilecek eğitime ilişkin usul ve esaslar çıkarılacak yönetmelikle düzenlenir.

Atık ve artık maddeler

Madde 41 – İşveren işyerlerinin faaliyetleri sonucu ortaya çıkan katı, sıvı, gaz atık ve artık maddelerin işçilere, işyerine ve çevreye vereceği zararları önlemek üzere gerekli önlemleri alacaktır.

Atık ve artık maddelerin zararsız hale getirilmesi sırasında da, işçilerin sağlık ve güvenliklerini sağlamak üzere gerekli önlemler alınacaktır.

Çalışma ortamı ölçüm ve analizleri

Madde 42– İşveren çalışma ortamındaki fiziksel, kimyasal ve biyolojik etkenlerin kabul edilen metot ve standartlara uygun olarak ölçümlerini yaptıracak ve bu etkenlerin belirlenen sınır değerleri aşmaması için gerekli önlemleri alacaktır.

Bu ölçümleri yapacak kişi ve kuruluşların sertifikalandırılması ile ilgili usul ve esaslar çıkarılacak yönetmeliklerle düzenlenir.

Sağlık ve güvenlik işaretleri

Madde 43 – İşveren, işyerindeki tehlikelere karşı alınacak sağlık ve güvenlik önlemleriyle birlikte, işçilerin tehlikelere karşı uyarılması ve

yönlendirilmesi amacıyla sağlık ve güvenlik işaretlerini düzenlemek ve uygulanmasını sağlayacak önlemleri almakla yükümlüdür.

İşyerlerinde sağlık ve güvenlik işaretlerinin düzenlenmesi ve uygulanması ile ilgili usul ve esaslar çıkarılacak yönetmelikle düzenlenir.

Tarım, orman ve hayvancılık işlerinde alınacak önlemler

Madde 44 – İşverenler, tarım, orman ve hayvancılık işlerinde, işçilerin sağlık ve güvenliklerinin sağlanması için gerekli önlemleri almakla yükümlüdür.

Tarım, orman ve hayvancılık işlerinde alınacak sağlık ve güvenlik önlemleri ile ilgili usul ve esaslar çıkarılacak yönetmeliklerle düzenlenir.

Deniz, göl ve diğer sularda yapılan çalışmalarda alınacak önlemler

Madde 45– İşverenler, deniz, göl, nehir, baraj ve benzeri sularda, balık, sünger ve diğer hayvanların avlanması ile bitkilerin toplanması, üretilmesi ve dalyan işlerinde, bataklık kurutma, su altı işleri ile suya girilerek yapılan her türlü işlerde işçilerin sağlık ve güvenlikleri ile ilgili önlemleri almakla yükümlüdür.

Bu çalışmalarda sağlık ve güvenlik önlemleri ile ilgili usul ve esaslar çıkarılacak yönetmelikle düzenlenir.

Liman ve tersane işlerinde alınacak önlemler

Madde 46– Limanlarda yapılacak depolama, yükleme, boşaltma, bakım, onarım ve diğer işler ile tersanelerdeki gemi yapım, bakım, onarım, tadilat, sökme, parçalama ve diğer işlerde işveren, işçilerin sağlık ve güvenliğinin sağlanması için gerekli önlemleri almakla yükümlüdür.

Meslek hastalıkları ve işyerinde oluşabilecek diğer hastalıklar

Madde 47 – İşveren, çalışma ortam ve şartlarından, kullanılan makina ve cihazlardan, hammadde, mamûl ve yarı mamûl maddelerden, kimyasal, fiziksel, biyolojik ve diğer etkenlerden kaynaklanabilecek meslek hastalıkları ile işle ilgili hastalıklar ve bulaşıcı hastalıklara karşı her türlü önlemi almakla yükümlüdür.

İşçilerin, meslek hastalıkları ve işle ilgili diğer hastalıklardan korunmasına yönelik sağlık ve güvenlik şartlarının usul ve esasları çıkarılacak yönetmeliklerle düzenlenir.

Yorucu, stres yapıcı ve monoton işler

Madde 48 – İşverenler, ruh ve beden sağlıklarını olumsuz etkileyebilecek stresli, yorucu ve monoton işlerde çalışanların sağlık ve güvenliklerini sağlayacak gerekli tüm önlemleri almak zorundadır.

Çalışanların ruh sağlıklarını olumsuz etkileyebilecek yorucu ve monoton çalışmalarda alınacak sağlık ve güvenlik önlemleri ile ilgili usul ve esaslar çıkarılacak yönetmeliklerle düzenlenir.

BEŞİNCİ BÖLÜM

Son Hükümler

İlgili Avrupa Birliği Mevzuatı

Madde 49 – Bu Tüzük 12 Haziran 1989 tarih ve 89/391/EEC sayılı Avrupa Birliği Konsey Direktifi esas alınarak hazırlanmıştır.

Çeşitli yönetmelikler

Madde 50 – Bu Tüzük gereği çıkarılması gereken yönetmelikler, bu Tüzüğün Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girdiği tarihten itibaren altı ay içerisinde çıkarılır.

İşyerlerinde, işçilere ait yatıp kalkma yerlerinde ve diğer müstemilatında, iş sağlığı, güvenliği, işyeri çevresi, çalışma şartları ve süreleri ile ilgili ihtiyaç duyulan konularda bir veya birden fazla yönetmelik çıkarılabilir.

Yürürlükten kaldırma

Madde 51 – Bu Tüzüğün yürürlüğe girdiği tarihte; Bakanlar Kurulunun 04.12.1973 tarih ve 7/7583 sayılı Kararıyla yürürlüğe konulmuş olan İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Tüzüğü, 27.11.1973 tarih ve 7/7551 sayılı Kararıyla

yürürlüğe konulmuş olan Parlayıcı, Patlayıcı, Tehlikeli ve Zararlı Maddelerle Çalışılan İşyerlerinde ve İşlerde Alınacak Tedbirler Hakkında Tüzük, 13.08.1984 tarih ve 84/8428 sayılı kararıyla yürürlüğe konulmuş olan Maden ve Taş Ocakları İşletmeleri ile Tünel Yapımında Alınacak İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Önlemlerine İlişkin Tüzük, 02.07.1974 tarih ve 7/8602 sayılı kararıyla yürürlüğe konulmuş olan Yapı İşlerinde İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Tüzüğü ile yukarıda sayılan tüzüklerin uygulanması bakımından çıkarılmış olan yönetmelikler yürürlükten kaldırılmıştır.

Geçici Madde – Bu Tüzükte öngörülen yönetmelikler yürürlüğe girinceye kadar 51 inci maddede belirtilen tüzüklerin ve bu tüzüklere bağlı olarak çıkarılmış bulunan yönetmeliklerin bu Tüzüğe aykırı olmayan hükümlerinin uygulanmasına devam olunur.

Yürürlük

Madde 52 – Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı ile Sağlık Bakanlığı tarafından birlikte hazırlanan ve Danıştay’ca incelenmiş olan bu Tüzük hükümleri Resmi Gazetede yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

Madde 53 – Bu Tüzük hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ TÜZÜĞÜ

(TASLAK)

GENEL GEREKÇE

· Ülkemizin 1999 Aralık ayında Avrupa Birliği’ne adaylığının kabul edilmesiyle, “İş Sağlığı ve Güvenliği” ile ilgili mevzuatımızın AB

Müktesebatına uyumlu hale getirilmesi, özellikle de Avrupa Konseyi'nin bu konudaki 12 Haziran 1989 tarih ve 89/391/EEC sayılı çerçeve direktifinde belirtilen ilkelere uyumlu hale getirilmesi ihtiyacının doğması,

- Ülkemizin AB ile yaptığı gümrük birliği anlaşmasının uygulanmaya başlaması ile bazı tüzük ve yönetmeliklerin AB direktiflerine (makina, kişisel koruyucular, sivil amaçlı patlayıcı maddeler vb.) uyumlu hale getirilmesi zorunluluğu,
- Sekizinci Beş yıllık Kalkınma Planında ve Ulusal Program'da; Çalışma hayatı mevzuatının, ILO ve AB norm ve standartları başta olmak üzere, uluslararası norm ve kurallara uygunluğunun sağlanmasının hedef olarak gösterilmesi,
- Mevcut mevzuatımızın eski ve dağınık olmasının yanında ekonomik, teknolojik ve sosyal gelişmelere yeterince cevap verememesi,
- Mevcut sistemde, kanun ve tüzüklerde günün şartlarına uyum için değişiklik yapılması çok zor ve uzun zaman aldığından, bazı hususların yönetmeliklerde belirlenerek dinamik bir yapı oluşturulması gereği,
- "İş Sağlığı ve Güvenliği" konusunda ayrı ayrı düzenlemelerin yer aldığı Tüzüklerin içerdiği konuların tümünü kapsayacak, bir sistematik içinde tek bir Tüzük ile düzenlenmesinin, ihtiyaç duyulan konuların yönetmelik ve tebliğlerle detaylandırılmasının uyumu kolaylaştıracağı,

Hususları göz önüne alınarak "İş Sağlığı ve Güvenliği Tüzüğü" hazırlanmıştır.

İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ TÜZÜĞÜ

(TASLAK)

MADDE GEREKÇELERİ

Madde 1– Bu maddede Tüzüğün amacı belirtilmiştir. İşyerlerindeki faaliyetler sırasında işçilerin sağlık ve güvenliklerinin korunması, iş kazası ve meslek hastalıklarının önlenmesi veya en aza indirilmesi için alınacak önlemlerin düzenlenmesi amaçlanmıştır.

Madde 2– Bu maddede tüzüğün kapsamı verilmiştir. İş Kanunu kapsamında olan işyerlerinde bu Tüzük hükümlerinin uygulanacağı belirtilmiştir.

Madde 3– Bu maddede tüzüğün yasal dayanağı belirtilmiştir.

Madde 4– Bu maddede tüzükte geçen bazı terimlerin tanımları yapılmıştır.

Madde 5– Bu maddede işverenlerin işçilerin sağlığı ve güvenliği konusundaki genel yükümlülüğünün yanı sıra işverenin işyeri dışından alacağı hizmetlerin ve işçilerin yükümlülüklerinin işverenin sorumluluğu ilkesini etkilemeyeceği açıkça ifade edebilmek maksadı ile bu madde düzenlenmiştir.

Madde 6– İşverenlerin işyerinde iş sağlığı ve güvenliği önlemlerinin alınmasında uymaları gerekli genel prensipler daha geniş olarak maddeler halinde belirtilmiştir.

Madde 7– Bu madde ile işverenin işyerinde sağlık ve güvenlik risklerini önlemek ve koruyucu hizmetleri yürütmek üzere bir veya birden fazla kişiyi görevlendirmesi ya da bu hizmetleri dışarıdan kişi veya kuruluşlardan alması hükmü getirilmiş, böylece işyerinde sağlık ve güvenliğin korunması için gerekli olan servislerin kurulması, bu konuda işçilerin de görev alması ve gerektiğinde bu hizmetlerin işyeri dışındaki bir kuruluştan alınması amaçlanmış ve bu hususların yönetmelikle düzenlenmesi öngörülmüştür.

Madde 8– İşyerinde sağlık ve güvenliğin sürdürülebilmesi için, ciddi ve yakın tehlikenin söz konusu olduğu durumlarda gerekli ön hazırlıklar da dahil olmak üzere, ilkyardım, yangınla mücadele ve işyerinde bulunanların tahliyesinin sağlanması gibi konularda gerekli ekiplerin oluşturulması ve bu ekiplerin eğitim ve tatbikatlarının sağlanması, dışarıdan gelecek bu konuyla ilgili ekiplerin organizasyonunun sağlanması amacıyla bu madde düzenlenmiştir.

Madde 9– İşverenin genel yükümlülükleri yanı sıra işyerinde sağlık ve güvenlikle ilgili olarak risk değerlendirmesi yapması ve sonucuna göre alınacak önlemleri ve uyulacak kuralları belirlemesi, ayrıca iş kazaları ve meslek hastalıkları ile ilgili istatistikleri tutarak kayıt altına alması ve kaza raporlarının hazırlanması yükümlülükleri getirilmiştir. Bu maddede belirtilen belgelerin hazırlanması yükümlülüğünün işyerinin büyüklüğüne ve yapılan işin çeşidine göre işyerinde ne şekilde uygulanacağını usul ve esaslarının yönetmelikle belirlenmesi öngörülmüştür.

Madde 10– İşyerindeki risk değerlendirmesi sonuçları, iş kazaları ve meslek hastalıkları ile ilgili istatistikler, iş sağlığı ve güvenliği denetim ve

sonuçları, sağlık ve güvenlik ile ilgili diğer kurum ve kuruluşlardan önleme ve koruma ile ilgili alınan bilgiler hakkında, işverenin işçileri veya temsilcilerini bilgilendirmesi öngörülerek işyerinin sağlık ve güvenlik açısından durumunun daha iyi olması amaçlanmıştır.

Madde 11– İşyerinde alınacak sağlık ve güvenlik önlemlerinin daha etkin uygulanabilmesi için, işçilerin görüşlerinin alınması ve işçilerin de alınacak güvenlik önlemlerine doğrudan katılması için bu konuda görev alması amacıyla bu madde ön görülmüştür. Ayrıca bu madde ile işçi veya temsilcilerine öneri getirme ve alınacak kararlarda dengeli katılma hakkı sağlanmıştır.

Madde 12– Bu maddede işverenlerin çalıştırdığı kişileri yapacağı işe göre eğitmesi, bu kişilere işin tehlikeleri, sağlık ve güvenlik yönünden alınacak önlemler hakkında önceden bilgi verilmesi ve bu eğitim süresinin çalışma süresinden sayılması ilkesi getirilerek işçilerin yapacakları işi daha bilinçli ve güvenli bir şekilde yapmaları amaçlanmış ve söz konusu eğitimle ilgili usul ve esasların yönetmelikle düzenlenmesi öngörülmüştür.

Madde 13– İşçilerin sağlık ve güvenlik kurallarına uymaları, kendilerinin, diğer çalışanların ve işyerinin güvenliği açısından önemlidir. Bu nedenle, dikkatli ve tedbirli çalışmaları, kendi sağlık ve güvenlikleri için gerekli özeni göstermeleri, işyerinde bulunan tesis, tertibat, makina, cihaz, araç ve gereçleri kendilerine verilen eğitim ve talimatlara uygun olarak kullanmaları ve korumaları amaçlanmış olup böylece işçilerin de işyerinde sağlık ve güvenliğin sağlanması konusunda yükümlülüklerinin olduğu vurgulanmıştır.

Madde 14– Bu maddede, işçilerin işe girişlerinde bünyelerinin yaptıkları işe uygun olduğunu belirleyen bir sağlık raporu almaları ve işin devamı süresince sürekli sağlık gözetimi altında tutulmaları ile iş veriminin artırılması, iş kazası ve meslek hastalığının önlenmesi amaçlanmıştır.

Madde 15 – İşyerlerindeki olumsuz şartlardan kadınlar, çocuklar, özürllüer gibi daha fazla etkilenen kişilerin korunması amacı ile bu madde düzenlenmiştir.

Madde 16 – Bu maddede iş sağlığı ve güvenliği konusunda, işyerinde bu konularda çalışma yapmak ve işçileri temsil etmek üzere sağlık ve güvenlik işçi temsilcisi bulunması öngörülmüştür.

Madde 17– İşyeri binaları, sosyal tesisleri ve eklentilerinin niteliklerinin nasıl olacağı işçilerin sayısına ve işyerlerinde yapılan işlerin özelliklerine göre değişken olduğundan bu hususların çıkarılacak yönetmelikte ayrıntılı olarak düzenlenmesi amaçlanmıştır.

Madde 18– Rahat ve verimli bir çalışma ortamının sağlanabilmesi ve işyeri havasında zararlı maddelerin işçilerin sağlığını olumsuz etkilememesi için yapılan işin özelliğine göre işyerlerinin yeterli ve uygun şekilde havalandırılması gereklidir.

Bu nedenle işyerlerinde yapılan işin özelliğine ve çalışma şekline göre yeterli ve uygun havalandırmanın sağlanması ile ilgili usul ve esasların yönetmelik ile düzenlenmesi uygun görülmüştür.

Madde 19– Çalışma sırasında özellikle dikkat gerektiren işlerin yapıldığı yerlerde işçilerin sağlığı ve güvenliği için uygun ve yeterli aydınlatma önemlidir. İşyerlerinde yapılan işin cinsine göre aydınlatma düzeyinin ne olacağı ve aydınlatmada ne türde ve özellikte aydınlatma cihazlarının kullanılacağı hususlarının çıkarılacak yönetmelikte ayrıntılı olarak düzenlenmesi amaçlanmıştır.

Madde 20– İşçilerin, konforlu, verimli ve güvenli bir şekilde işlerini yapabilmeleri için çalışma ortamının sıcaklık derecesi, nem miktarı ve hava akım hızının yapılan işin özelliğine göre sağlığa uygun düzeyde olması esastır. Bu durum dikkate alınarak yapılan işe göre işyerlerindeki sıcaklık, nem ve hava akım hızı konusunda yönetmelik düzenlenmesi öngörülmüştür.

Madde 21– İşyerlerinde yapılan işlerden ve kullanılan makina ve cihazlardan kaynaklanan gürültü ve titreşimin, işçilerin beden ve ruh sağlığını bozmaması için, bunların işyerlerinde bulunabilecek düzeyleri ve maruziyet süreleri, ölçüm yöntemleri, alınması gerekli önlemler ile işçilerin sağlık kontrollerinin nasıl yapılacağı hususlarının, düzenlenecek bir yönetmelikle belirlenmesi amaçlanmıştır.

Madde 22– Normal atmosfer basıncının üstünde ve altında yapılacak çalışmalar ile su altında yapılan çalışmalarda işçilerin sağlık ve güvenliklerinin korunması için özel önlemler alınması gerekmektedir.

Bu önlemlerin, hazırlanacak yönetmeliklerle düzenlenmesi amaçlanmıştır.

Madde 23– İyonlaştırıcı veya iyonlaştırıcı olmayan her türlü radyasyondan kaynaklanan risklerden işçilerin korunması, sağlık ve güvenliklerinin sağlanması için işverence gerekli önlemleri alınması amaçlanmıştır.

Madde 24– Ekranlı araçlarla çalışanların, bu araçların kullanımı sırasında doğabilecek olumsuz etkilerden korunması için çalışma yeri ve koşullarında yapılması gereken düzenlemelerin hazırlanacak bir yönetmelikle belirlenmesi öngörülmüştür.

Madde 25– İşyerlerinde iş ve işlemlerden kaynaklanan tozların işyeri ortamına yayılarak işçilerin sağlığının bozacak düzeye gelmemesi için önlem alınması zorunluluğu getirilmiştir. Tozlara karşı ne gibi teknik önlemlerin alınacağı, işyeri havasında bulunmasına müsaade edilen azami

toz miktarları ile işçilere verilmesi gerekli kişisel koruyucuların özellikleri ve işçilerin ne tür tıbbi muayenelerinin yapılacağı ile ilgili usul ve esasların yönetmelikle belirlenmesi amaçlanmıştır.

Madde 26– İşyerlerinin çoğunluğunda değişik kimyasal ve fiziksel özellikleri bulunan çok sayıda kimyasal madde kullanılmakta olduğundan bunlardan kaynaklanabilecek sağlık ve güvenlik tehlikelerine karşı etkili ve yeterli idari ve teknik önlemlerin alınması gereklidir. Kimyasal maddelerin üretilmesi, işlenmesi, depolanması veya herhangi bir şekilde işlem görmesi sırasında alınacak sağlık ve güvenlik önlemlerinin alınması işyeri havasında bulunmasına müsaade edilecek en yüksek konsantrasyonların aşılması, açık ve kapalı çalışma yöntemlerinin nasıl olacağı, çalışma yerlerinde ve depolarda günlük bulunabilecek miktarlardan fazlasının bulunmaması konularının yönetmelikle düzenlenmesi amaçlanmıştır.

Madde 27– Bu maddede işverenlere , işyerinde yangından korunma, yangını söndürmesinde işyerinin büyüklüğüne ve yapılan işin özelliğine göre gerekli olan araç gerecin temini, organizasyon dahil, gerekli her türlü önlemlerin alınması, buna rağmen olabilecek bir yangın durumunda mala ve cana gelebilecek zararın asgari bir seviyeye indirilebilmesi amacıyla işyerlerinde yangına karşı bulundurulması gerekli araç ve gereçler, oluşturulacak ekipler, işçilere verilecek eğitimin niteliği, yangınla mücadele usul ve esaslarının yönetmelikle düzenlenmesi öngörülmüştür.

Madde 28– İşçilerin makina ve tezgahların mekanik etkilerinden zarar görmelerini önlemek için tasarım ve imalat aşamasında gerekli tedbirlerin alınması sağlanmalıdır. Bunun için makinalarda aranacak özellikler, imalatı, pazarlanması, ithali ve sergilenmesinde uyulacak usul ve esasların çıkarılacak yönetmelikle belirlenmesi amaçlanmıştır.

Madde 29– Makina ve tezgahlarda gücün üretildiği, aktarıldığı ve işlemin yapıldığı kısımlarla, diğer hareketli veya tehlikeli olan kısımların, çalışanlara zarar vermesini önlemek amacıyla uygun koruyucular içine alınması gerekmektedir. Bu husus 119 sayılı ILO sözleşmesinde de yer almıştır. Üretim aşamasında yeterli güvenliğin sağlanamadığı durumlarda makina ve tezgahların tehlikeli olan kısımları (operasyon noktaları, aktarma organları ve iş alıp verirken tehlikeli olabilecek diğer kısımları) uygun niteliklerde koruyucularla donatılmalıdır. Bu nedenle, makina koruyucularının imalatı, çalışma prensipleri, uygulama teknikleri, şekil ve özellikleri ile ilgili hususların yönetmelikle düzenlenmesi öngörülmüştür.

Madde 30– Çalışmalarda kullanılan bütün kaldırma, taşıma ve istifleme makinalarının yapılacak işlere uygun olarak tasarlanmış ve imal edilmiş olması hem fonksiyonlarını yerine getirmesi bakımından hem de işçilere sağlık ve güvenlik yönünden tehlike oluşturmaması için önemlidir. Bu nedenle bu tür makinalarda aranacak yapısal özellikler ve çalışma

kurallarının belirlenmesi için bu konuda yönetmelik düzenlenmesi öngörülmüştür.

Madde 31- İşyerlerinde kullanılan kazan, kompresör, basınçlı boru hatları ve basınçlı sıvı ve gaz tankları standartlara uygun olarak tasarlanması, imal edilmesi, işletme, bakım ve onarımları ile belirli aralıklarla kontrol edilmesi sağlık ve güvenlik açısından önemlidir. Bu tür cihaz ve ekipmanların imalat ve kullanım safhalarında uyulacak kurallar ile bakım ve kontrollerinin nasıl yapılacağına yönetmelikle belirlenmesinin uygun olacağı düşünülmüştür.

Madde 32- İşyerlerindeki her türlü fırın ve ocaklar ile bunların donanımlarının standartlara ve tekniğe uygun olarak tasarlanıp yapılması, işletme bakım ve onarımlarının zamanında yapılarak doğabilecek tehlikelerin önlenmesi amacıyla fırın ve ocakların yapımı ve işletilmesinde uyulacak esasların yönetmelikle düzenlenmesi uygun görülmüştür.

Madde 33- İşyerlerinde kullanılan elektrik, gaz ve diğer kaynak makinaları ve donanımlarının ve bunlarla yapılan çalışmalar sırasında çıkan gaz, toz, duman ve zararlı ışınların tehlikelerine karşı önlem alınmasını sağlamak amacıyla bu makina ve cihazlarda bulunması gerekli özellikler, bu tür kaynak işlerinin yapılacağı yerlerin özellikleri ve çalışma sırasında ortaya çıkabilecek zararlı etkenlere karşı alınması gerekli teknik önlemlerin belirlenmesi için yönetmelik düzenlenmesi uygun görülmüştür.

Madde 34- Her türlü el aletlerinin yapılacak işe uygun nitelikte olması, imal ediliş amacına uygun işlerde kullanılması ve kullanımında uyulacak sağlık ve güvenlik kurallarının yönetmelikle belirlenmesi öngörülmüştür.

Madde 35- İşyerlerindeki elektrik kuvvet, aydınlatma ve topraklama tesisatının yürürlükteki mevzuata ve standartlara uygun yapılması, elektrik enerjisinin kullanımı sırasında işçilerin can güvenliğine ve işyerine zarar vermemesi için uyulması gerekli kuralların belirlenmesi, tamir, bakım ve işletmesinin yetkili elemanlarca yapılmasının sağlanması hususunda uyulacak usul ve esasların yönetmelikle belirlenmesi öngörülmüştür.

Madde 36- Maden işyerlerinde iş kazası ve meslek hastalığı riskinin yüksek olması nedeniyle, yer altı ve açık ocak maden işletmeleri, taş ocakları ve tünel yapımında işverenlere, arama, işletmeye hazırlama, işletme, çıkarma ve zenginleştirme safhalarında yapılacak teknik çalışmalar, ilk yardım, kurtarma, merkezi izleme ve kontrol sistemi ve teknik nezaretle ilgili tüm önlemleri alma yükümlülüğü getirilmiştir. Maden işyerlerinin diğer işyerlerinden farklı özellikler arz etmesi nedeniyle bu işyerlerinde alınacak sağlık ve güvenlik önlemlerinin çıkarılacak yönetmeliklerle ayrıntılı olarak belirlenmesi uygun görülmüştür.

Madde 37- Ülkemizde yapı işlerinde meydana gelen iş kazalarının fazla olması ve bu işyerlerindeki çalışma şartları ve çalışma yerlerinin farklılık göstermesi nedeniyle işverenlerin tüm sağlık ve güvenlik önlemlerini zamanında belirlemesi, yetkili kişilerin nezaretinde yerine getirmesi iş

kazalarının önlenmesi ve azaltılması açısından önem arz etmektedir. Sağlık ve güvenlik açısından alınacak önlemler ile çalışma usul ve esaslarının çıkarılacak yönetmelikle belirlenmesi uygun görülmüştür.

Madde 38- İşyerlerinde; kaldırma, taşıma ve depolama işlerinin işçilerin sağlık ve güvenliğini tehlikeye sokmayacak şekilde yapılması esas olup taşıma araçlarının ve bu araçları kullanacak personelin nitelikleri ile kaldırma, taşıma ve depolama işlerinde alınacak güvenlik önlemleri konusundaki usul ve esasların yönetmeliklerle düzenlenmesi uygun görülmüştür.

Madde 39- İş kazalarının bir çoğunun gerekli planlama yapılmadan ve işçilere verilmesi gereken yazılı talimatlar olmadan bakım onarım işlerine başlanması veya bakım onarım işlerinin zamanında ve usulüne uygun şekilde yapılmaması nedeniyle meydana geldiği gerçeği göz önüne alınarak bu maddede, işverenlere teknolojik kurallara uygun olarak bakım ve onarım yönergelerini hazırlamak ve bakım onarım işlerini bu yönergelere uygun şekilde ve yetkili kişilerin gözetiminde yaptırmak, bakım onarım sonucu düzenlenecek belgeleri saklama yükümlülüğü getirilmiştir.

Madde 40- Bu maddede, yapılan işin özelliğine göre işverence uygun nitelikte kişisel koruyucuların sağlanması bu koruyucuların işçiler tarafından kullanılması ile iş kazası ve meslek hastalığı riskinin azaldığı gerçeği dikkate alınarak kişisel koruyucuların nitelikleri, temini, kullanım ve bakımı konusunda verilecek eğitim ve bunların yenilenmesine ilişkin usul ve esasların Bakanlıkça çıkarılacak yönetmelikle düzenlenmesi hükmü getirilmiştir.

Madde 41- Bu maddede, işyerlerindeki faaliyetler sonucu ortaya çıkan katı, sıvı, gaz atık ve artıkların, işyerine işçilere ve çevreye vereceği zararları önlemek amacıyla işverene gerekli tüm önlemleri alması yükümlülüğü getirilmiştir.

Madde 42- Çalışma ortamındaki fiziksel, kimyasal ve biyolojik etkenlerin işçilerin sağlık ve güvenliğini olumsuz yönde etkilemesini önlemek amacıyla kabul edilen metot ve standartlara uygun olarak ölçümlerin yapılması ve bu etkenlerin belirlenen sınır değerleri aşmaması için alınması gerekli önlemlerin neler olduğu, bu ölçümleri yapacak kişi ve kuruluşların sertifikalandırılması ile ilgili usul ve esasların yönetmeliklerle düzenlenmesi öngörülmüştür.

Madde 43- Sağlık ve güvenlik işaretleri, renkler ve ikaz levhalarının kabul edilmiş normlara uygun olması kazaların önlenmesinde etkindir. İşyerindeki tehlikelere karşı alınacak sağlık ve güvenlik önlemleriyle birlikte, işçilerin tehlikelere karşı uyarılması ve yönlendirilmesi amacıyla sağlık ve güvenlik işaretlerini düzenlemek ve uygulanmasını sağlayacak önlemler, güvenlik işaretleri, renkler ve ikaz levhalarının normları ile ilgili usul ve esasların yönetmelikle düzenlenmesi öngörülmüştür.

Madde 44– İş mevzuatında tarım, orman, hayvancılık ve balıkçılık işlerinde, işçilerin sağlık ve güvenliklerinin sağlanması için alınması gerekli önlemlerini belirten herhangi bir düzenleme yoktur. Bu maddede işverenlere tarım, orman, hayvancılık ve balıkçılık işlerinde gerekli sağlık ve güvenlik önlemlerini alması hükmü getirilmiştir. Bu konuda alınacak sağlık ve güvenlik önlemlerinin usul ve esaslarının Bakanlıkça çıkarılacak yönetmeliklerle düzenlenmesi öngörülmüştür.

Madde 45– Deniz, nehir, göl, baraj vb sularda dalma ve sualtı işlerinde işçilerin sağlık ve güvenliğini korumak amacıyla bu tür çalışmalarda kullanılacak makina ve teçhizatın özellikleri, çalışma süre ve şekilleri ile alınacak diğer sağlık ve güvenlik önlemleriyle ilgili usul ve esasların çıkarılacak bir yönetmelikle belirlenmesi uygun görülmüştür.

Madde 46– Liman ve tersanelerde yapılan işler ve gemi söküm işlerinde, yapılan işlerin değişken olması ve işe özel önemli sağlık ve güvenlik risklerinin bulunduğu dikkate alınarak bu işyerlerinde yeterli önlemlerin alınması öngörülmüştür.

Madde 47– İşyerlerinde çalışma ortam ve şartları sonucu ortaya çıkabilecek meslek hastalıkları ve işle ilgili hastalıklar ve bulaşıcı hastalıklardan işçilerin korunması için her türlü teknik, tıbbi ve idari önlemlerin alınması gereklidir. İşçilerin, meslek hastalıkları ve işle ilgili diğer hastalıklardan korunması için alınacak sağlık ve güvenlik önlemleri ile ilgili yönetmelik çıkarılması hükmü getirilmiştir.

Madde 48– Teknolojideki hızlı gelişmelere paralel olarak üretim araçlarının çeşitliliği ve seri üretimin artması yorucu, stres yapıcı ve monoton işlerin artışına neden olmuştur. Bu işlerde çalışanların ruh ve beden sağlıkları olumsuz yönde etkilenmekte ve buna bağlı olarak iş kazaları ve meslek hastalıklarında artış görülmektedir. Bu tür işlerde çalışanların sağlık ve güvenliklerinin korunması amacıyla alınması gereken önlemleri belirleyen yönetmelik çıkarılması öngörülmüştür.

Madde 49– Bu Tüzüğün hazırlanmasında ilgili Avrupa Birliği Konsey direktifi esas alınmıştır.

Madde 50– Bilim ve teknolojiye bağlı olarak endüstrinin sürekli olarak gelişmesi ve değişmesi, yeni iş alanlarının ortaya çıkması nedeniyle mevzuatın da bu gelişmelere paralel olarak düzenlenmesi ihtiyacı göz önüne alınarak ihtiyaç duyulan konularda yönetmelik çıkarılabilmesi için bu madde konulmuştur.

Madde 51– Bu tüzük ve bu tüzüğe bağlı olarak çıkarılacak yönetmelikler maddede belirtilen sağlık ve güvenlikle ilgili tüzük ve yönetmeliklerin içeriğini kapsadığından, adı geçen tüzüklerin ve bu tüzüklere bağlı olarak çıkarılan yönetmeliklerin yürürlükten kaldırılması öngörülmüştür.

Geçici Madde– Bu Tüzükte ngrlen yönetmelikler yürürlüğe girinceye kadar iř sağlığı ve güvenliği ile ilgili mevzuatta boşluk olmaması açısından 51 inci maddede belirtilen tüzüklerin ve bu tüzüklere bağlı olarak çıkarılmış bulunan yönetmeliklerin bu Tüzüğe aykırı olmayan hükümlerinin uygulanmasına devam edilmesi amaçlanmıştır.

Madde 52– Yürürlük düzenlenmiştir.

Madde 53– Yürütme düzenlenmiştir.